

педагогічних технологій у навчально-виховний процес; активізація співпраці з батьками щодо формування здоров'язбережувального середовища навчального закладу.

Досліджено, що до дидактичних умов формування здоров'язбережувального освітнього середовища закладу освіти відносяться: спрямованість змісту навчання та навчально-методичного забезпечення на формування здоров'язбережувальної компетенції учня и студента; зміцнення здоров'я учнів і студентів засобами дидактично адаптованої матеріально-технічної бази навчального закладу; застосування в освітньому процесі сучасних здоров'язбережувальних технологій, моделей, методик, методів і прийомів; проведення моніторингу впливу здоров'язбережувального освітнього середовища на рівень володіння здоров'язбережувальною компетентністю, стан фізичного, психічного, соціального, духовно-морального здоров'я учнів і студентів.

Таким чином, формування і функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища сприяє зміцненню здоров'я підростаючого покоління, формуванню здорового способу життя та здоров'язбережувальної компетентності і культури здоров'я. Перспективи подальших досліджень бачимо у розробці основних напрямів управління процесом формування здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах закладу вищої освіти.

Список літератури:

1. Безносьок О. О. Здоров'язбережувальні технології в закладах вищої освіти. Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка : зб. наук. праць / гол. ред. Л. М. Рибалко. Полтава : ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2019. Вип. 5-6. С. 58 – 74.

2. Бережна Т. Моделювання здоров'язбережувального навчального закладу: обґрунтування структури і критеріїв. Рідна школа. 2016. № 1. С. 37 – 42.

3. Вітюк В. В. Підготовка педагогів до створення здоров'язбережувального освітнього середовища у системі післядипломної освіти. Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації : матеріали круглого столу /упор. Н. А. Поліщук. Луцьк : ВШПО, 2018. С. 8 – 12.

4. Дудко С. Г. Дидактична модель формування здоров'язбережувального навчального середовища початкової школи. Постметодика. 2014. № 3. С. 31 – 34.

5. Мешко Г. М. Формування здоров'язбережувального освітнього середовища як аспект діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. Ужгород: УНУ, 2017. Вип. 1 (40). С. 157 – 160.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Рибалова Ольга Володимирівна, канд. техн. наук, доцент, доцент,
Національний університет цивільного захисту України

Шароватова Олена Павлівна, канд. пед. наук, доцент, доцент
Національний університет цивільного захисту України

Бондаренко Олександр Олексійович, викладач,
Національний університет цивільного захисту України
м. Харків, Україна

Останніми десятиріччями зелений туризм затвердився на міжнародному ринку як високоприбуткова галузь світової економіки, яка для багатьох країн світу виступає потужним джерелом надходжень до національного бюджету. Враховуючи положення законодавчо закріплених напрямів розвитку туризму в Україні, загальнодержавної та регіональної Програм розвитку галузі, її сучасні тенденції та прогнози, комплексна оцінка якості рекреаційних ресурсів Харківської області з метою впровадження зеленого туризму є конче актуальною.

Країни, що розвиваються, дедалі більше розглядають туризм як можливість урізноманітнити свою економіку, стимулювати інвестиції й отримати доходи в іноземній валюті. Туризм може бути вигідною та менш інтенсивною в сенсі ресурсоспоживання альтернативною вирощуванню якоїсь однієї прибуткової аграрної культури або розвитку традиційних галузей промисловості на кшталт гірничо-видобувної, нафтової чи переробної [1].

Зростання незадоволення забрудненими містами сприяє відмові від традиційного для другої половини минулого століття високо стандартизованого масового туризму, що сприяє розвитку зеленого туризму[2].

Стійкий, екологічний або зелений туризм, терміни які використовуються для даного виду туризму паралельно, в залежності від туристського регіонального ринку, по суті являє собою подорож, що допомагає туристам глибше пізнати унікальність відвідуваних місць, усвідомити їх культурологічну, розвиваючу та виховну функцію за умов збереження цілісності відвідуваних екосистем, створення економічних переваг для цих місцевостей, додержання режиму охорони і відтворення ресурсів. Головною метою подорожі виступає науково-пізнавальний інтерес до навколишнього природного середовища, його спостереження та охорона. Особливу зацікавленість при даному виді туризму становлять території, що знаходяться під охороною, унікальні об'єкти природи і території, які ще не задіяні людською діяльністю.

Впродовж минулого десятиріччя органи управління в галузі туризму, екологи, науковці стали вбачати в екотуризмі засіб як для уникнення певних негативних наслідків туризму, так і для розвитку міжнародного обміну, створення робочих місць і стимулювання інвестицій. За визначенням Міжнародного товариства з

екотуризму, яке базується у Вермонті, екотуризм є “відповідальним подорожуванням до природних районів, яке зберігає довкілля та підтримує добробут місцевого населення”.

Екотуризм, у широкому сенсі, є одним з найстрімкіше зростаючих сегментів індустрії туризму. За оцінкою Міжнародного товариства з екотуризму, ця форма подорожування щороку зростає на 20% (порівняно з 7% для туризму взагалі).

В усьому світі уряди створюють у цінних природних районах національні парки та заповідні території, охороняючи їх від екологічно руйнівних видів діяльності, таких як, наприклад, сільське господарство. Найбільше зростання екотуризму спостерігається в місцях з найбільшою кількістю заповідних територій.

По ступеню забезпеченості рекреаційними територіями Україна займає одне з провідних місць в Європі, але сучасне використання цих територій має негативні тенденції, які виявляються в зменшенні рівня рентабельності оздоровчих і рекреаційних установ (коефіцієнт використання складає 0,25-0,30), нерегульованості процесів освоєння рекреаційних територій по інших призначеннях (житлове і дачне будівництво), і т.п. Використання рекреаційних ресурсів в містах і приміських регіонах на сьогодні відбувається стихійно, без урахування екологічної ситуації, яка, з одного боку – утворює негативний вплив на здоров'я населення, яке відпочиває, з іншого – перевищуються допустимі навантаження на екосистеми. Крім того, неорганізований відпочинок і туризм негативно впливає на розвиток туристичного бізнесу і не приносить можливого прибутку до бюджету регіону.

Для забезпечення охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, раціонального використання, забезпечення безпеки туризму, конституційних прав громадян на відпочинок необхідно проведення науково-дослідних, проектних та пошукових робіт з актуальних проблем розвитку рекреаційно-туристичних районів, та проведення комплексних досліджень території на предмет визначення диференційованих норм навантаження на ландшафтно-екологічні та історико-культурні ресурси туризму, облаштування туристичної інфраструктури у мережі міжнародних транспортних коридорів, що пролягають територією держави.

Визначення рекреаційного потенціалу області на основі комплексної оцінки якості довкілля є дуже актуальною задачею для залучення інвестицій в розвиток туристичної галузі.

В роботі [3] дана комплексна оцінка рекреаційних ресурсів Харківської області на основі обчислення показників: комплексна оцінка якісного стану водних об'єктів та атмосферного повітря; прийнятність потенційного ризику здоров'ю населення; наявність поверхневих вод; лісові ресурси; природно-заповідний фонд. З метою визначення територій Харківської області, привабливих для рекреаційного використання та розвитку зеленого туризму зроблена експертна оцінка за наступними показниками: наявність баз відпочинку; наявність історичних пам'яток; пейзажність.

На території Харківської області налічується 8 рекреаційних зон загальною площею 443,2 тис. га. Головні території відпочинку концентруються навколо річок Сіверський Донець і Оскіл, водосховищ та озер. На цих ділянках водних об'єктів повинні бути забезпечені нормативи бактеріального забруднення як головного фактора безпечної рекреації на воді.

Аналіз сучасних методів комплексної оцінки стану довкілля показав, що найбільш перспективним є оцінка потенційного ризику здоров'ю населення, заснована на логарифмічній залежності від рівнів впливу забруднюючих речовин і дозволяє адекватно інтегрувати їх, тому що представляє імовірну характеристику появи рефлекторних реакцій організму й інших шкідливих ефектів.

На основі розрахунків потенційних ризиків здоров'ю населення в залежності від якості водних об'єктів та атмосферного повітря дано оцінку сумарного ризику здоров'ю населення Харківської області. Узагальнена величина ризику складає 0,429, що відповідає 3 класу з значним впливом на стан здоров'я населення. Найгірший стан навколишнього середовища спостерігається в Вовчанському та Харківському районах. Таким чином, в останні роки загальне антропогенне навантаження на довкілля має тенденцію до зменшення, але загалом нинішню екологічну ситуацію не можна вважати задовільною.

Рангування адміністративних районів Харківської області за показником привабливості для туризму та відпочинку виявило найбільш привабливі території для подальшого розвитку зеленого та екотуризму, будівництва баз відпочинку, пансіонатів та таборів для школярів. Це наступні адміністративні райони: Чугуївський, Вовчанський, Харківський, Краснокутський, Зміївський, Красноградський, Ізюмський.

Природні умови і кліматичні особливості Чугуївського району, наявність бальнеологічних ресурсів, які досі ще не використовуються у повному об'ємі, велика кількість історико-культурних, археологічних та архітектурних пам'яток обумовлюють перспективність розвитку туризму та рекреаційної діяльності з метою соціально – економічного розвитку регіону та оздоровлення населення [4].

За забезпеченістю водними ресурсами Чугуївський район відноситься до середньо забезпечених в порівнянні з іншими районами Харківської області.

Аналіз динаміки забруднення водних об'єктів басейну р. Сіверський Донець показав, що, незважаючи на спад виробництва та зниження скиду стічних вод промисловості, якість води значно не покращилася, а за деякими показниками спостерігається зростання забруднення, оскільки суттєво не покращився стан охорони вод. Необхідним є аналіз сучасного стану природоохоронної діяльності в межах Чугуївського району з розробкою науково-обґрунтованих рекомендацій щодо її покращення.

Результати розрахунків потенційного ризику здоров'ю населення на основі даних натурних досліджень за якістю поверхневих вод в Чугуївському районі Харківській області показали небезпечність використання для рекреації річки Уди та річки Сіверський Донець в м. Чугуїв (3 клас якості), через можливість виникнення важких хронічних ефектів для здоров'я рекреантів.

Видовий склад риб свідчить про перспективність використання дослідженої ділянки водотоку для аматорського рибальства, але встановлена зараженість риб небезпечними для людини переносниками зоонозних інфекцій і інвазій може суттєво обмежити ці можливості.

Сучасна епізоотична ситуація, що склалася в басейні р. Сіверський Донець на території Чугуївського району у відношенні епідеміологічно-небезпечних захворювань, фактором передачі яких є гідробіонти, є достатньо напруженою та має тенденцію до розширення ареалу збудників.

Основними причинами забруднення поверхневих вод Чугуївського району є скиди неочищених та недостатньо очищених стічних вод підприємств комунального господарства і промисловості. Актуальним залишається необхідність визначення впливу дифузних джерел забруднення на стан поверхневих вод Чугуївського району як одного з суттєвих чинників впливу.

Більш детальні дослідження в попередні роки щодо екологічної безпеки рекреаційного водокористування водотоками Харківської області показали, що в Чугуївському районі склалася небезпечна ситуація, що вимагає невідкладності проведення додаткових досліджень з аналізу причин погіршення якісного стану рекреаційних ділянок водних об'єктів та збільшення інфекційної захворюваності населення.

Список літератури

1. Susan C. Stonich, "Political Ecology of Tourism", *Annals of Tourism Research*, vol. 25, no.1 (1998), 25
2. Лайза Местні, Зміна орієнтирів міжнародного туризму. // В кн.: Стан світу 2002. – К.: Інтелсфера, 2002. – с. 110-137
3. Рибалова О.В., Шароватова О.П., Бондаренко О.О. Визначення рекреаційного потенціалу Харківської області / The 6th International scientific and practical conference "Dynamics of the development of world science" (February 19-21, 2020) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2020. p.953-962
4. Рибалова О.В., Росколотько А.В. Коробкіна К.М. Привабливість Чугуївського району Харківської області для туризму та рекреаційного використання за історичними і природними умовами / The 6 th International scientific and practical conference "Scientific achievements of modern society" (February 5-7, 2020) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2020. 1127 - 1137 p.

International Science Group
ISG-KONF.COM

THEORETICAL FOUNDATIONS OF
MODERN SCIENCE AND
PRACTICE

06
APRIL
07 **XI** SCIENTIFIC AND
PRACTICAL
CONFERENCE
MELBOURNE, AUSTRALIA

ISBN 978-1-64871-910-3

THEORETICAL FOUNDATIONS OF MODERN SCIENCE AND PRACTICE

Abstracts of XI International Scientific and Practical Conference

Melbourne, Australia

06-07 April 2020

-